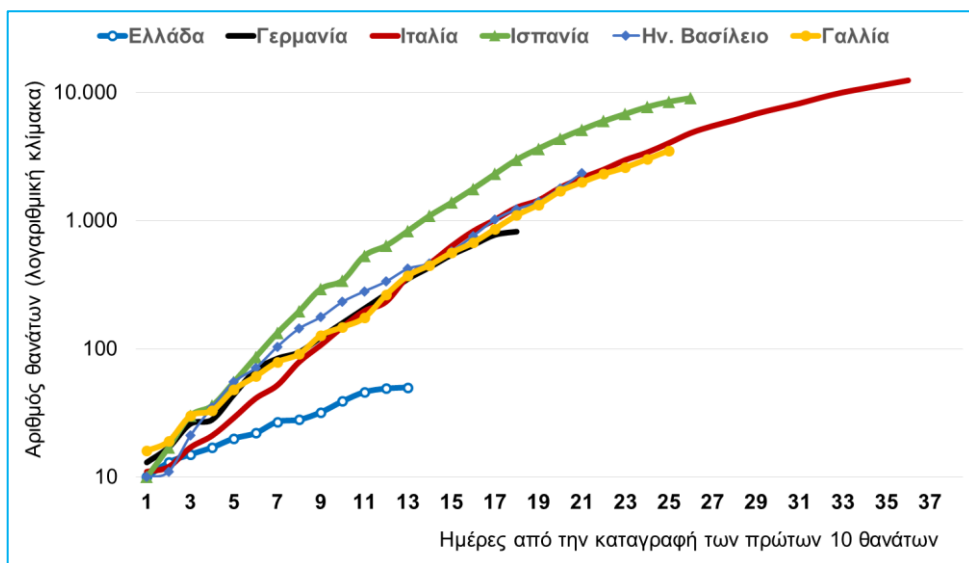

Συνολικός αριθμός θανάτων από COVID-19 ανά ημέρα (σωρευτικά)
(Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και Worldometer, 01/04/2020)

**ΤΟΜΕΑΣ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

Μιχάλης Μασουράκης

Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr

T: +30 211 500 6104

Θανάσης Πρίντσιπας

Senior Advisor

E: printsipas@sev.org.gr

T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΧΟΡΗΓΙΑ:

Διόγκωση ελλειμμάτων για αποκατάσταση οικονομικής ισορροπίας...

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται στην 3^η εβδομάδα αναγκαστικών περιορισμών αποφυγής συγχρωτισμού για το μετριασμό της διάδοσης της πανδημίας του κορωνοϊού και την προστασία της ανθρώπινης ζωής. Το κόστος για την οικονομία είναι τεράστιο, καθώς διαρρηγνύονται οι παραδοσιακές σχέσεις κατανάλωσης και παραγωγής, και πολλές επιχειρήσεις, με την εξαίρεση της αγροδιατροφικής βιομηχανίας, των σουπερμάρκετ, της φαρμακοβιομηχανίας και των φαρμακείων, αναγκάζονται να αναστείλουν την οικονομική τους δραστηριότητα. Η κυβέρνηση έχει εισάγει δέσμες μέτρων (Πλαίσιο προστασίας των επιχειρήσεων, εργαζομένων και αυτοαπασχολούμενων, ελεύθερων επαγγελματιών μηνός [Μαρτίου](#) και [Απριλίου](#)). Αποκλειστικός σκοπός είναι η στήριξη των επιχειρήσεων που αναστέλλεται πλήρως ή εν μέρει η λειτουργία τους, και η διατήρηση της απασχόλησης των εργαζομένων τους. Σύμφωνα με τις [κυβερνητικές ανακοινώσεις](#), η αποζημίωση ειδικού σκοπού των €800 αφορά σε 1,7 εκατ. εργαζομένους (81% των εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα). Τα μέτρα ανακούφισης/διευκόλυνσης των επιχειρήσεων καλύπτουν περίπου 800.000 επιχειρήσεις (76% του συνόλου). Καλύπτονται, επίσης, 700.000 ελεύθεροι επαγγελματίες, αυτοαπασχολούμενοι και ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων (ή 75% του συνόλου).

Αυτό είναι συνοπτικά το πλαίσιο στήριξης της οικονομικής δραστηριότητας, για όσο διαρκεί η κρίση, λόγω των αναγκαστικών μέτρων αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Το όλο πρόγραμμα θα απαιτήσει ταμειακά πρόσθετες δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού ύψους €6,8 δισ., ή 3,5% του ΑΕΠ,

Οι μισθοί των εργαζομένων και οι πωλήσεις των επιχειρήσεων που χάνονται στη διάρκεια των μέτρων αποφυγής του συγχρωτισμού, χάνονται, σε μεγάλο βαθμό για πάντα. Συνεπώς, τα έσοδα του κράτους και των τραπεζών, που μειώνονται λόγω αναστολών πληρωμής φορολογικών, ασφαλιστικών και τραπεζικών υποχρεώσεων αντιστοίχως, είναι βέβαιο ότι θα υποστούν μείωση.

όπως το ΑΕΠ προβλεπόταν πριν την κρίση. Η αναστολή των φορολογικών υποχρεώσεων υπολογίζεται σε €2,1 δισ., η αναστολή των ασφαλιστικών υποχρεώσεων σε €1,6 δισ., η οικονομική ενίσχυση ειδικού σκοπού σε €1,4 δισ., η «επιστρεπτέα προκαταβολή» σε €1 δισ. και τα υπόλοιπα μέτρα (€0,7 δισ.) αφορούν σε πρόσθετες δαπάνες υγείας, σε ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα (€150 εκατ.), σε καταβολή του Δώρου Πάσχα (που αναλογεί στην περίοδο αναστολής της εργασιακής σχέσης), και σε έκτακτη οικονομική ενίσχυση των εργαζομένων του δημοσίου στη δημόσια υγεία και πολιτική προστασία.

Δ01: Πληθυσμός κατά κατάσταση απασχόλησης (ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Δ' 3μηνο 2019)

	Πληθυσμός 15 ετών και άνω (χιλ.)
Εργατικό δυναμικό	4.688,2
Απασχολούμενοι	3.901,8
Μισθωτοί	2.660,7
Ιδιωτικός τομέας	1.800,7
Δημόσιος τομέας*	860,0
Αυτοαπασχολούμενοι	1.119,3
Εργοδότες	286,4
Εργαζόμενοι για δικό τους λογαριασμό	832,9
Μη αμειβόμενα μέλη οικογένειας	121,8
Άνεργοι	786,4
Μη ενεργοί	4.401,7
Γενικό σύνολο	9.089,9

* Στοιχεία 3ου τριμήνου 2019.

Δ02: Αριθμός επιχειρήσεων κατά μέγεθος (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019 Small Business Act Fact Sheet)

	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστό στο σύνολο
Μεσαίες και μικρές	821.209	99,96%
Πολύ μικρές	800.075	97,39%
Μικρές	18.958	2,31%
Μεσαίες	2.176	0,26%
Μεγάλες	331	0,04%
Σύνολο	821.540	100,00%

Σημ.: Εκτιμήσεις ΕΕ για το 2018 με βάση τα στοιχεία 2008-2016. Περιλαμβάνονται επιχειρήσεις του μη χρηματοοικονομικού επιχειρηματικού τομέα (δηλαδή εξαιρούνται οι κλάδοι γεωργίας, κτηνοτροφίας, εκπαίδευσης και υγείας).

Η ταμειακή αυτή επιβάρυνση δεν σημαίνει απαραίτητα και ισόποση δημοσιονομική επιβάρυνση. Γεγονός είναι, πάντως, ότι οι μισθοί των εργαζομένων και οι πωλήσεις των επιχειρήσεων που χάνονται στη διάρκεια των μέτρων αποφυγής του συγχρωτισμού, χάνονται, σε μεγάλο βαθμό για πάντα. Συνεπώς, τα έσοδα του κράτους και των τραπεζών, που μειώνονται λόγω αναστολών πληρωμής φορολογικών, ασφαλιστικών και τραπεζικών υποχρεώσεων αντιστοίχως, είναι βέβαιο ότι θα υποστούν μείωση. Οι «επιστρεπτέες προκαταβολές» έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να επιστραφούν, αν και το όλο χρηματοδοτικό σχήμα δημιουργεί κινδύνους

Η λύση του Ευρωμολόγου θα ήταν μια φθηνότερη λύση έναντι του κρατικού δανεισμού, αλλά δεν υπάρχει -ακόμα τουλάχιστον- συμφωνία σε επίπεδο Ευρωζώνης. Σε κάθε περίπτωση, εάν η κυβέρνηση σχεδιάζει να προβεί σε δανεισμό, η τωρινή συγκυρία είναι ευνοϊκή, δεδομένου του χαμηλού ύψους των επιτοκίων, σε αντίθεση με κάποια άλλη μελλοντική φάση, όταν περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη προσφύγουν στις αγορές, ωθώντας τα επιτόκια σε υψηλότερα επίπεδα.

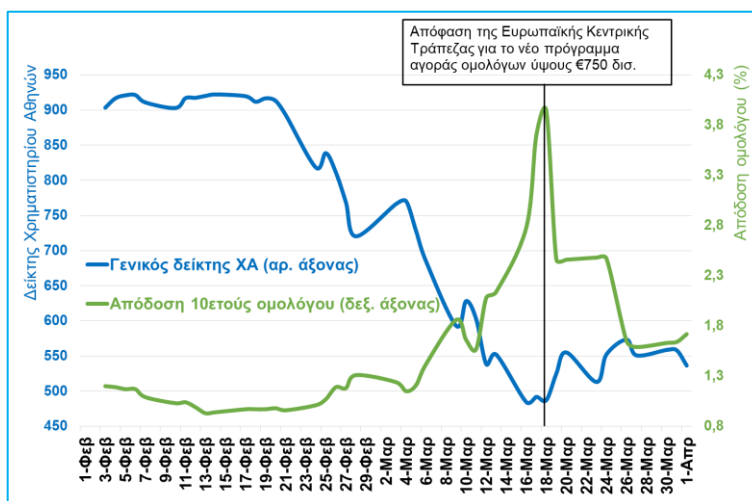
επισφάλειας. Οι πληρωμές του δημοσίου για αποζημιώσεις ειδικού σκοπού, για ασφαλιστικές υποχρεώσεις ατόμων που αμείβονται τοιουτοτρόπως, και όλες οι δαπάνες στον τομέα της υγείας και πολιτικής προστασίας, είναι βεβαίως δαπάνες, που αυξάνουν προσωρινά το δημοσιονομικό έλλειμμα. Με άλλα λόγια, το έλλειμμα φέτος φαίνεται να αυξάνει κατά τεκμήριο κατά €3,5 δισ. το μήνα περίπου (50% X €6,8 δισ.) λόγω των μέτρων, και κατά €2,5 δισ. το μήνα (υπολογίζεται μια μείωση των μηνιαίων εσόδων, που συνήθως είναι €6,5 δισ., κατά 40% περίπου) λόγω της μείωσης των φορολογικών και ασφαλιστικών εσόδων από την απώλεια οικονομικής δραστηριότητας. Δηλαδή η επιβάρυνση του προϋπολογισμού φαίνεται να είναι γύρω στα €6 δισ. το μήνα ή περίπου 3% του παλαιού ΑΕΠ. Συνεπώς, η επιβάρυνση του ετήσιου ελλείμματος είναι 6 π.μ. του ΑΕΠ για 2 μήνες, 9 π.μ. του ΑΕΠ, για 3 μήνες, κ.ο.κ. Η επιβάρυνση αυτή μπορεί να καλυφθεί ισόποσα από κάποιο συνδυασμό έκτακτου δανεισμού, και ανάληψης πόρων από τα ταμειακά διαθέσιμα του κράτους, που ανέρχονται σε €37 δισ. Σημειώνεται ότι τα €16 δισ. από αυτά είναι το απόθεμα που η χρήση του απαιτεί συναίνεση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM), καθώς τηρείται ως εξασφάλιση εξυπηρέτησης του υπέρογκου ελληνικού χρέους που είναι στην κατοχή του ESM. Τα υπόλοιπα είναι το εθνικό απόθεμα που, με βάση τους προηγούμενους υπολογισμούς είναι διαθέσιμο να χρηματοδοτήσει, εάν χρειασθεί, τον προϋπολογισμό για 3 μήνες περίπου. Βεβαίως, υπάρχουν και άλλα κονδύλια (ΕΣΠΑ, νέα Ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία, κλπ.) που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε επείγουσες περιπτώσεις, επεκτείνοντας το παραπάνω διάστημα, ενδεχομένως, σε 6 μήνες. Η λύση του Ευρωμολόγου θα ήταν μια φθηνότερη λύση έναντι του κρατικού δανεισμού, αλλά δεν υπάρχει -ακόμα τουλάχιστον- συμφωνία σε επίπεδο Ευρωζώνης. Σε κάθε περίπτωση, εάν η κυβέρνηση σχεδιάζει να προβεί σε δανεισμό, η τωρινή συγκυρία είναι ευνοϊκή, δεδομένου του χαμηλού ύψους των επιτοκίων (**Δ03**), σε αντίθεση με κάποια άλλη μελλοντική φάση, όταν περισσότερα ευρωπαϊκά κράτη προσφύγουν στις αγορές, ωθώντας τα επιτόκια σε υψηλότερα επίπεδα. Επίσης, αξίζει τον κόπο να επιχειρήσει η ελληνική κυβέρνηση να επαναδιαπραγματευθεί μια μετακύλιση των πληρωμών του χρέους προς το μέλλον, ώστε να αξιοποιηθεί ο αντίστοιχος δημοσιονομικός χώρος.

Όσον αφορά σε μέτρα τόνωσης της οικονομικής δραστηριότητας, θα πρέπει να εξετασθεί, συμπληρωματικά, η αύξηση των πιστωτικών γραμμών στους ενήμερους πελάτες των τραπεζών, με το κράτος να αναλαμβάνει την εξυπηρέτησή ή την εγγύησή τους, για σύντομο χρονικό διάστημα. Τέλος, θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον μπορεί να βοηθήσει τυχόν σημαντική αύξηση, και επιμήκυνση του χρόνου καταβολής, του επιδόματος ανεργίας, για εργαζόμενους που θα βρεθούν στο δρόμο, εάν κλείσουν οι επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται. Τέλος, υπάρχει θέμα και με τους ανθρώπους που απασχολούνται στην παραοικονομία που παράγουν το ¼ περίπου του ΑΕΠ της χώρας, χωρίς να καταγράφεται.

Δ03: Γενικός Δείκτης Χρηματιστηρίου Αθηνών και απόδοση 10ετούς

ελληνικού ομολόγου (Χρηματιστήριο Αθηνών και Bloomberg, 01/04/2020)

Θα πρέπει να εξετασθεί, συμπληρωματικά, η αύξηση των πιστωτικών γραμμών στους ενήμερους πελάτες των τραπεζών, με το κράτος να αναλαμβάνει την εξυπηρέτησή ή την εγγύησή τους, για σύντομο χρονικό διάστημα. Θα πρέπει, επίσης, να εξετασθεί κατά πόσον μπορεί να βοηθήσει τυχόν σημαντική αύξηση, και επιμήκυνση του χρόνου καταβολής, του επιδόματος ανεργίας, για εργαζόμενους που θα βρεθούν στο δρόμο, εάν κλείσουν οι επιχειρήσεις στις οποίες εργάζονται.

Δ04: Κατανομή νοικοκυριών κατά τύπο (Eurostat, 2018)

	% στο σύνολο	ΕΕ	Γερμανία	Ελλάδα	Ισπανία	Γαλλία	Ιταλία	Σουηδία
Σύνολο		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
1 άτομο		33,1	41,7	25,7	25,5	36,2	32,6	42,5
1 άτομο με εξαρτώμενα τέκνα		4,2	4,4	1,6	3,3	5,5	3,7	5,8
2 ενήλικες		28,8	31,0	28,6	28,4	30,3	25,7	28,4
2 ενήλικες με εξαρτώμενα τέκνα		21,2	17,2	23,4	24,3	22,2	21,3	19,5
3 ή περισσότεροι ενήλικες		8,0	3,9	14,8	12,5	3,6	11,8	2,1
3 ή περισσότεροι ενήλικες με εξαρτώμενα τέκνα		4,8	1,8	5,9	6,0	2,3	4,8	1,7

Η στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας είναι όντως εντυπωσιακή και προοιωνίζεται σημαντικά επίπεδα προστασίας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, δεδομένων των πρωτοφανών και ακραίων συνθηκών που διαμορφώνονται για να προστατευθούν ζωές. Ωστόσο, η στρατηγική αντιμετώπισης της κρίσης που ακολουθείται σήμερα προϋποθέτει ότι η επίδραση του κορωνοϊού θα φθίνει και ίσως εξαφανισθεί το καλοκαίρι, και δεν θα επανέλθει από το φθινόπωρο, ή εάν επανέλθει, θα υπάρχουν διαθέσιμα αποτελεσματικά αντιικά φάρμακα, ή, και πρώιμα εμβόλια. Οι ζωές που προστατεύονται σήμερα θα απειληθούν εκ νέου, όμως, εάν το παραπάνω ευνοϊκό σενάριο δεν επαληθευτεί. Τουλάχιστον κερδίζεται πολύτιμος χρόνος προετοιμασίας, και απόκτησης της απαραίτητης νοσηλευτικής υποδομής. Στην Ελλάδα, τα νοικοκυριά με 1 μέλος είναι μόλις το 26% του συνόλου, ενώ στη Σουηδία, για παράδειγμα, το 42,5% του συνόλου (Δ04). Αυτό, de facto, κάνει τους Σουηδούς πιο απομονωμένους κοινωνικά και, συνεπώς, λιγότερο πιθανόν να μολύνουν και να μολυνθούν σε σχέση με ένα ελληνικό νοικοκυριό όπου, συνήθως, συνυπάρχουν περισσότερες γενιές λόγω των κοινωνικών μας παραδόσεων, όπου οι νεότεροι στηρίζουν τους γηραιότερους, χωρίς να ξεχνάμε ότι οι γηραιότεροι στηρίζαν τους νεότερους στη διάρκεια της δεκαετούς πρόσφατης οικονομικής κρίσης. Τέτοιου είδους προβληματικές

Η στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας είναι όντως εντυπωσιακή και προοιωνίζεται σημαντικά επίπεδα προστασίας των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, δεδομένων των πρωτοφανών και ακραίων συνθηκών που διαμορφώνονται για να προστατευθούν ζωές. Ωστόσο, η στρατηγική αντιμετώπισης της κρίσης που ακολουθείται σήμερα προϋποθέτει ότι η επίδραση του κορωνοϊού θα φθίνει και ίσως εξαφανισθεί το καλοκαίρι, και δεν θα επανέλθει από το φθινόπωρο, ή εάν επανέλθει, θα υπάρχουν διαθέσιμα αποτελεσματικά αντικατάστατα φάρμακα, ή, και πρώιμα εμβόλια.

είναι ενδεικτικές της δύσκολης κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης που ενδεχομένως να περιέλθει η ελληνική κοινωνία στο άμεσο μέλλον. Πρέπει, λοιπόν, να διαφυλαχθεί, και η προστασία της ζωής χωρίς να θυσιάζεται η οικονομία, αλλά και η προστασία της οικονομίας χωρίς να θυσιάζονται ζωές. Στη δύσκολη αυτή εξίσωση, η λύση ίσως να προέρχεται από την επίδειξη από όλους μας αυξημένης ατομικής ευθύνης, ώστε να διαφυλαχθεί η ενότητα των γενεών και η συνοχή της κοινωνίας μας. Γεγονός παραμένει ότι δεν υπάρχουν απεριόριστοι πόροι για να διανεμονται συνεχώς, αλλά ούτε και περισσεύουν οι γονείς μας, και οι παππούδες μας και οι γιαγιάδες μας.

Η κρίση του κορωνοϊού στην Ελλάδα έχει μια σημαντική ομοιότητα με τη μεγάλη κρίση και ύφεση των Μνημονίων. Όπως τότε, έτσι και σήμερα, οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα είναι εκείνοι που φέρουν το μεγαλύτερο βάρος των περικοπών σε εισόδημα και απασχόληση. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι 108.000 εργαζόμενοι στα νοσοκομεία, τα Κέντρα Υγείας, το ΕΚΑΒ, τον ΕΟΔΥ και την Πολιτική Προστασία υπερβάλλουν εαυτόν, και οι μισθοί τους πρέπει να αυξηθούν προσωρινά. Υπάρχουν, επίσης, δομές του Δημόσιου Τομέα που εργάζονται πυρετωδώς για την υλοποίηση των οικονομικών μέτρων που έχουν αναγγελθεί. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια εξοικονόμησης πόρων, ή μετατάξεων σε υπηρεσίες που υπάρχει μεγάλη ανάγκη σε προσωπικό, έτσι ώστε να στηριχθούν οι άνθρωποι που τα δίνουν όλα για να εξυπηρετήσουν το κοινωνικό σύνολο στις σκοτεινές αυτές ώρες. Με τον τρόπο αυτό, θα ελαφρυνθεί και το βάρος στον προϋπολογισμό από τα μέτρα αντιμετώπισης της κρίσης. Οι μειώσεις μισθών βουλευτών και υπουργών δεν αρκούν, εάν είμαστε όλοι μαζί στην ίδια βάρκα, και όλοι μας πρέπει να βγούμε από τη τέλεια θύελλα, με τις λιγότερες δυνατές απώλειες.

Είναι, επίσης, γεγονός ότι το ελληνικό κράτος, για λόγους ανωτέρας βίας, όπως είναι ο πόλεμος στον κορωνοϊό, λαμβάνει μέτρα περιοριστικά της οικονομικής δραστηριότητας, εκεί όπου αυτό επιβάλλεται για λόγους δημόσιας υγείας. Θα πρέπει, όμως, αυτό να γίνεται με φειδώ, και με πλήρη γνώση όχι μόνο των επιδημιολογικών παραμέτρων αλλά και των οικονομικών επιπτώσεων, δεδομένων και των εισοδηματικών περιορισμών στη λειτουργία του κράτους, για να διαφυλάξουμε όχι μόνο την υγεία μας, αλλά και την οικονομική ελευθερία και τις δημοκρατικές μας παραδόσεις.

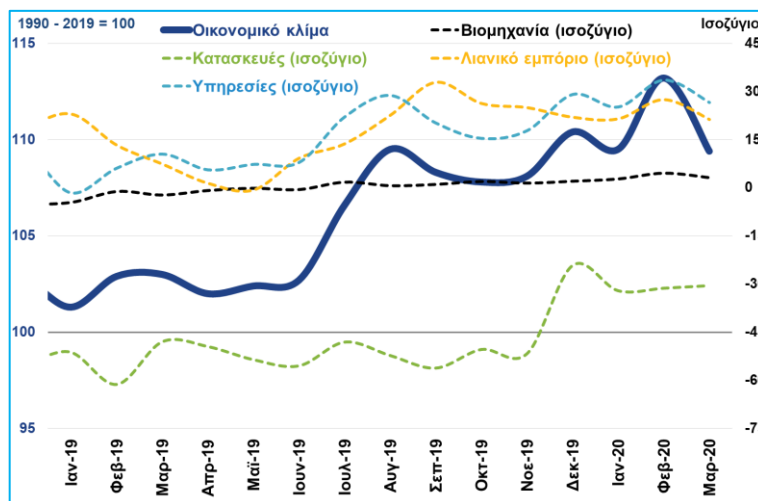
Οι επιπτώσεις της πανδημίας ήδη αρχίζουν να αποτυπώνονται στους πρόδρομους δείκτες οικονομικής συγκυρίας. Ο δείκτης οικονομικού κλίματος κατέγραψε πτώση 3,8 μονάδων τον Μάρτιο του 2020, κυρίως λόγω της σημαντικής επιδείνωσης του δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης, ενώ οι προσδοκίες των επιχειρήσεων παρουσίασαν ηπιότερες μεταβολές (Δ05). Ωστόσο, η επίδραση της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων που λήφθηκαν δεν αποτυπώνεται πλήρως στους δείκτες του Μαρτίου, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των στοιχείων (περισσότερο από το 71% των απαντήσεων) συγκεντρώθηκε πριν τις 23 Μαρτίου 2020. Η επιδείνωση του οικονομικού κλίματος ήταν εντονότερη στην Ευρωζώνη (-8,9 μονάδες), ιδίως στην Ιταλία (-17,6 μονάδες), τη

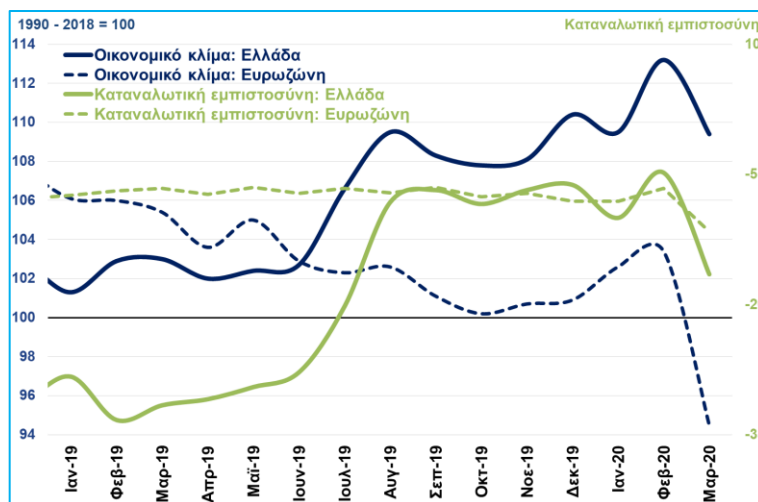
Στην Ελλάδα, τα νοικοκυριά με 1 μέλος είναι μόλις το 26% του συνόλου, ενώ στη Σουηδία, για παράδειγμα, το 42,5% του συνόλου. Αυτό, de facto, κάνει τους Σουηδούς πιο απομονωμένους κοινωνικά και, συνεπώς, λιγότερο πιθανόν να μολύνουν και να μολυνθούν σε σχέση με ένα ελληνικό νοικοκυριό όπου, συνήθως, συνυπάρχουν περισσότερες γενιές λόγω των κοινωνικών μας παραδόσεων.

Γερμανία (-9,8 μονάδες) και τη Γαλλία (-4,9 μονάδες), και στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (-8,2 μονάδες), όπου ο δείκτης εμφάνισε τη μεγαλύτερη πτώση σε μηνιαία βάση που έχει καταγραφεί από το 1985. Η επιδείνωση του κλίματος στην Ευρωζώνη και την ΕΕ ήταν περισσότερο αποτέλεσμα της πτώσης των επιχειρηματικών προσδοκιών, ιδίως στις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο, ενώ η επιδείνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης ήταν σχετικά ηπιότερη (Δ06). Σημειώνεται ότι, όπως και στην Ελλάδα, στις περισσότερες χώρες της ΕΕ ο κύριος όγκος των δεδομένων συλλέχθηκε πριν την ραγδαία εξάπλωση του κορωνοϊού και την επιβολή των μέτρων περιορισμού. Συνεπώς, τον Απρίλιο αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση του κλίματος σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Δ05: Οικονομικό κλίμα και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN, Μαρ. 2020)

Δ06: Οικονομικό κλίμα και καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ελλάδα και την Ευρωζώνη (EE - DG ECFIN, Μαρ. 2020)

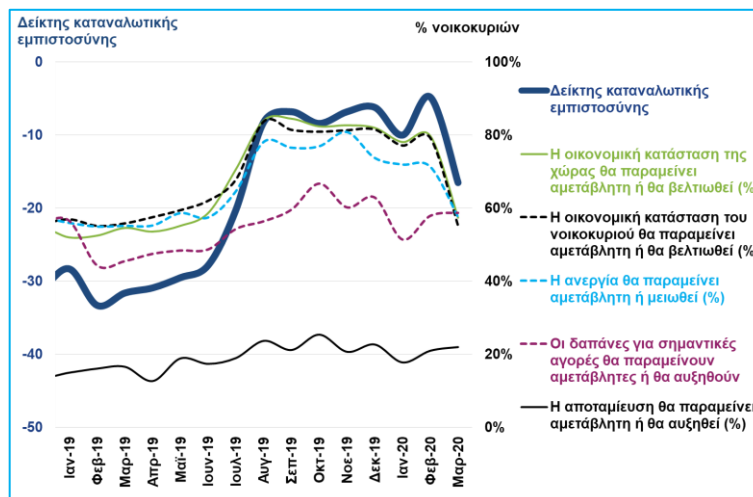

Πιο αναλυτικά, στην Ελλάδα τον Μάρτιο του 2020 ο δείκτης οικονομικού

κλίματος διαμορφώθηκε στις 109,4 μονάδες από 113,2 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και 103 μονάδες τον Μάρτιο του 2019 και ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης διαμορφώθηκε στις -16,5 μονάδες από -4,8 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και -31,6 μονάδες τον Μάρτιο του 2019.

Δ07: Δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης και προσδοκίες νοικοκυριών
(EE DG-ECFIN, Μαρ. 2020)

Η κρίση του κορωνοϊού στην Ελλάδα έχει μια σημαντική ομοιότητα με τη μεγάλη κρίση και ύφεση των Μνημονίων. Όπως τότε, έτσι και σήμερα, οι εργαζόμενοι του ιδιωτικού τομέα είναι εκείνοι που φέρουν το μεγαλύτερο βάρος των περικοπών σε εισόδημα και απασχόληση.

Η απαισιοδοξία των νοικοκυριών αποτυπώνεται κυρίως στις προβλέψεις τους για την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της γενικότερης κατάστασης της χώρας το επόμενο 12μηνο, ενώ αντίθετα η πρόθεσή τους για αποταμίευση καθώς και για πραγματοποίηση σημαντικών αγορών (ηλεκτρικές συσκευές, οικιακό εξοπλισμό κλπ) δεν μεταβλήθηκε σημαντικά (Δ07). Ειδικότερα, το ποσοστό των νοικοκυριών που εκτιμούν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί μειώθηκε σε 55,3% τον Μάρτιο του 2020 από 79,3% τον προηγούμενο μήνα. Ανάλογη μεταβολή παρουσιάζει και το ποσοστό εκείνων που εκτιμούν ότι η γενικότερη κατάσταση της χώρας θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί (57,4% τον Μάρτιο του 2020 από 79,8% τον προηγούμενο μήνα), ενώ ταυτόχρονα το ποσοστό των νοικοκυριών που προβλέπουν ότι η ανεργία θα αυξηθεί ανήλθε σε 42,4% τον Μάρτιο του 2020 από 28,6% τον προηγούμενο μήνα. Τέλος, το ποσοστό των νοικοκυριών που δηλώνει ότι θα προβεί στις ίδιες ή περισσότερες δαπάνες για σημαντικές αγορές το επόμενο διάστημα αυξήθηκε οριακά σε σύγκριση με τον Φεβρουάριο του 2020 και διαμορφώθηκε σε 58,7%, ενώ η πρόθεση για αποταμίευση παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητη, με το ποσοστό αυτών που δηλώνουν ότι η αποταμίευσή τους θα παραμείνει στο ίδιο επίπεδο ή θα αυξηθεί να διαμορφώνεται σε 22%.

Από την πλευρά των επιχειρήσεων, η επιδείνωση του κλίματος είναι εντονότερη στις υπηρεσίες και το λιανικό εμπόριο και ηπιότερη στη βιομηχανία, ενώ στις κατασκευές το κλίμα παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο

σε χαμηλό επίπεδο.

Ειδικότερα:

- Στη **βιομηχανία**, οι προσδοκίες για την εξέλιξη της παραγωγής το επόμενο διάστημα υποχώρησαν, ενώ οι εκτιμήσεις για τις νέες παραγγελίες, τόσο από την εγχώρια αγορά όσο και για εξαγωγές, παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες. Αντίθετα, οι προβλέψεις τους για την πορεία της απασχόλησης βελτιώθηκαν, με το 31,2% των επιχειρήσεων να δηλώνει ότι θα προβεί σε νέες προσλήψεις, έναντι 23,8% τον προηγούμενο μήνα.
- Στο **λιανικό εμπόριο**, η επιδείνωση του κλίματος οφείλεται κυρίως στην αύξηση του επιπέδου αποθεμάτων και στις μειωμένες προσδοκίες των επιχειρήσεων για τις πωλήσεις το επόμενο 3μηνο, ενώ οι προβλέψεις τους για την εξέλιξη της απασχόλησης βελτιώθηκαν. Σημειώνεται ότι ο όγκος λιανικών πωλήσεων κινήθηκε ανοδικά τον Ιανουάριο του 2020 σε όλες τις κατηγορίες καταστημάτων, με τον γενικό δείκτη πλην καυσίμων να καταγράφει αύξηση +7,9%, έναντι πτώσης -3,4% τον Ιανουάριο του 2019, ενώ η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφεται στα καταστήματα επίπλων και οικιακού εξοπλισμού (**Δ08**).
- Στις **υπηρεσίες**, το ισοζύγιο θετικών – αρνητικών εκτιμήσεων για την πορεία της ζήτησης μειώθηκε σημαντικά, με το ποσοστό των επιχειρήσεων που αναμένει μείωση το επόμενο 3μηνο να ανέρχεται σε 12,2% τον Μάρτιο του 2020 από 1,9% τον προηγούμενο μήνα. Παράλληλα, οι εκτιμήσεις για την εξέλιξη της απασχόλησης υποχώρησαν ελαφρά, με το ποσοστό αυτών που εκτιμούν μείωση να παραμένει ωστόσο πολύ χαμηλό (3,2%).
- Τέλος, στις **κατασκευές** οι επιχειρηματικές προσδοκίες παρέμειναν σχεδόν αμετάβλητες σε αρκετά χαμηλό επίπεδο. Οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τη δραστηριότητά τους το τελευταίο 3μηνο βελτιώθηκαν ελαφρά, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό επιχειρήσεων αναφέρει χαμηλή ζήτηση και έλλειψη χρηματοδότησης.

Την ίδια ώρα, ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) στη μεταποίηση διαμορφώθηκε στις 42,5 μονάδες τον Μάρτιο του 2020, καταγράφοντας πτώση 13,7 μονάδων. Η πτώση αυτή είναι η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί σε μηνιαία βάση από τον Ιούλιο του 2015, όταν είχε σημειωθεί πτώση 16,7 μονάδων. Σημειώνεται ότι ο δείκτης PMI βρισκόταν πάνω από το όριο των 50 μονάδων (όριο μηδενικής ανάπτυξης) από τον Ιούνιο του 2017, ενώ το επίπεδο στο οποίο διαμορφώθηκε τον Μάρτιο του 2020 (42,5 μονάδες) είναι αντίστοιχο με του Σεπτεμβρίου 2015 (43,3 μονάδες). Κύριος παράγοντας της υποχώρησης ήταν η πτώση της ζήτησης από το εσωτερικό και το εξωτερικό, η οποία οδήγησε σε σημαντική μείωση της παραγωγής. Ειδικότερα, οι παραγγελίες από το εσωτερικό μειώθηκαν δραστικά ή ακυρώθηκαν ενόψει της εξάπλωσης της επιδημίας COVID-19 και των μέτρων περιορισμού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των πωλήσεων με τον ταχύτερο ρυθμό που έχει καταγραφεί από τον Αύγουστο του 2015. Επίσης, η πτώση της ζήτησης μετά την έξαρση της επιδημίας

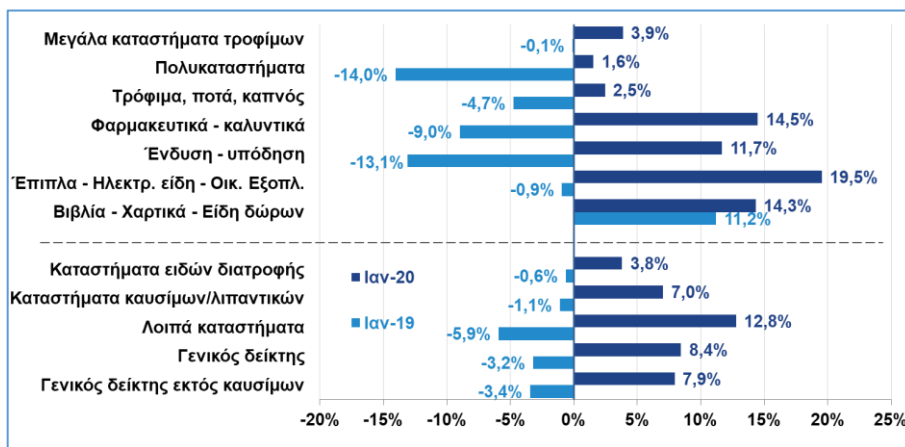
Το ελληνικό κράτος, για λόγους ανωτέρας βίας, όπως είναι ο πόλεμος στον κορωνοϊό, λαμβάνει μέτρα περιοριστικά της οικονομικής δραστηριότητας, εκεί όπου αυτό επιβάλλεται για λόγους δημόσιας υγείας. Θα πρέπει, όμως, αυτό να γίνεται με φειδώ, και με πλήρη γνώση όχι μόνο των επιδημιολογικών παραμέτρων αλλά και των οικονομικών επιπτώσεων, δεδομένων και των εισοδηματικών περιορισμών στη λειτουργία του κράτους.

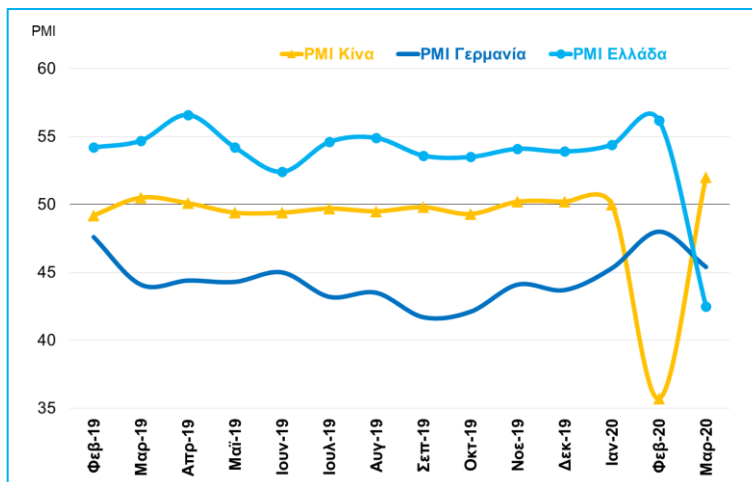
Το ποσοστό των νοικοκυριών που εκτιμούν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί μειώθηκε σε 55,3% τον Μάρτιο του 2020 από 79,3% τον προηγούμενο μήνα. Ανάλογη μεταβολή παρουσιάζει και το ποσοστό εκείνων που εκτιμούν ότι η γενικότερη κατάσταση της χώρας θα παραμείνει αμετάβλητη ή θα βελτιωθεί (57,4% τον Μάρτιο του 2020 από 79,8% τον προηγούμενο μήνα).

COVID-19 οδήγησε σε μείωση της απασχόλησης, ενώ οι προβλέψεις σχετικά με τα επίπεδα παραγωγής το επόμενο έτος ήταν απαισιόδοξες, καθώς οι ανησυχίες σχετικά με τη διάρκεια του κλεισίματος των επιχειρήσεων επηρέασαν αρνητικά το κλίμα που επικρατούσε στον κλάδο της μεταποίησης, ανακόπτοντας τη δυναμική ανάπτυξης που επικρατούσε μέχρι και τον Φεβρουάριο του 2020. Σημειώνεται, πάντως, ότι στη Γερμανία η πτώση του δείκτη PMI ήταν σχετικά ηπιότερη (στις 45,4 μονάδες από 48 τον προηγούμενο μήνα), ενώ στην Κίνα ο δείκτης PMI, μετά από τη μεγάλη πτώση του Φεβρουαρίου 2020, τον Μάρτιο επανήλθε στο επίπεδο που βρισκόταν πριν από την κρίση της πανδημίας (Δ09). Ανάλογη πορεία εκτιμάται ότι θα ακολουθήσει ο δείκτης και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, με το κλίμα στη μεταποίηση να επανέρχεται σταδιακά σε κανονικά επίπεδα.

Δ08: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων (ΕΛΣΤΑΤ, Ιαν. 2020)

Δ09: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών (PMI) στη Ελλάδα, τη Γερμανία και την Κίνα (Markit και TradeEconomics, Μαρ. 2020)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ
€325 δις.
69% συνόλου*

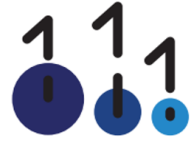
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
€61 δις.
51% συνόλου*

ΠΩΛΗΣΕΙΣ
€66 δις.
46% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ
€4,0 δις.**
41% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ
197.000
10% συνόλου ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ
€4,9 δις.
18% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
€2,1 δις.
23% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ
€1,1 δις.
27% συνόλου****

* 21.075 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2017 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στον ΕΦΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Πηγή: ICAP, Hellastat, Υπουργείο Οικονομικών, ΕΦΚΑ, ΕΛΣΤΑΤ

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
T: +32 (0) 2 662 26 85
E: kdiamantouros@sev.org.gr

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

